

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp— E 73/2025 vp, U 51/2025 vp, U 61/2025 vp, U 62/2025 vp, U 69/2025 vp, U 70/2025 vp, U 71/2025 vp, U 73/2025 vp, U 74/2025 vp

Suuri valiokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi; E-kirje

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin pelastuspalvelumekanismista ja unionin tuesta terveysuhkiin varautumista ja reagointia varten sekä päätöksen N:o 1313/2013/EU (unionin pelastuspalvelumekanismi) kumoamisesta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi AgoraEU-ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 ja asetusten (EU) 2021/692 ja (EU) 2021/818 kumoamisesta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Erasmus+ -ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta tietojenvaihtoa, avunantoa ja koulutusta toimintaohjelman perustamisesta euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä kaudeksi 2028–2034 (Perikles V-ohjelma) sekä komission ehdotuksesta neuvoston asetukseksi ohjelman soveltamisen ulottamisesta muihin kuin osallistuviin jäsenvaltioihin (Perikles V-ohjelma)

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan aluekehitysrahaston, mukaan lukien Euroopan alueellinen yhteistyö (Interreg), koheesiorahaston ja Euroopan sosiaalirahaston perustamisesta osana kansallista ja alueellista kumppanuussuunnitelmaa sekä aluekehityksen ja laadukkaisiin työpaikkoihin, osaamiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen vuosiksi 2028–2034 myönnettävän unionin täytäntöönpanoedellytyksistä (koheesiopolitiikan asetusehdotukset 2028–2034)

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (EU) Globaali Eurooppa -välineen perustamiseksi (COM(2025) 551 final)

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista (1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman ”Horisontti Eurooppa -asetus” perustamisesta vuosiksi 2028–2034, sen osallistumista ja tulosten levittämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta ja asetuksen (EU) 2021/695 kumoamisesta, (2) neuvoston päätökseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman ”Horisontti Eurooppa” (2028–2034) täytäntöönpanoa koskevasta erityisohjelmasta, kyseiseen ohjelmaan osallistumista ja sen tulosten levittämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta sekä päätöksen (EU) 2021/764 kumoamisesta, (3) neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa

Hyväksytty
3.3

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

”Horisontti Eurooppa” täydentävän Euroopan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2032, yhteisön osuudesta ITER-hankkeeseen ja asetuksen (Euratom) 2025/1304 kumoamisesta, (4) neuvoston asetukseksi Liettuassa sijaitsevan Ignalinan ydinvoimalaitoksen käytöstäpoiston avustushjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 ja asetuksen (EU) 2021/101 kumoamisesta ja (5) neuvoston asetukseksi välineen perustamisesta ydinturvallisuuteen liittyvää yhteistyötä ja ydinlaitosten käytöstä poistamista varten vuosiksi 2028–2034 ja asetusten (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948 kumoamisesta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan kilpailukykyrahaoston perustamisesta, mukaan lukien puolustusalan tutkimuksen ja innovoinnin erityisohjelma

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehikseksi; E-kirje (E 73/2025 vp): Asia on saapunut eduskuntaan.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin pelastuspalvelumekanismista ja unionin tuesta terveysuhkiin varautumista ja reagointia varten sekä päätöksen N:o 1313/2013/EU (unionin pelastuspalvelumekanismi) kumoamisesta (U 51/2025 vp): Asia on saapunut eduskuntaan. Asia on lisäksi lähetetty hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin pelastuspalvelumekanismista ja unionin tuesta terveysuhkiin varautumista ja reagointia varten sekä päätöksen N:o 1313/2013/EU (unionin pelastuspalvelumekanismi) kumoamisesta (U 51/2025 vp): Merkittiin saapuneeksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan ilmoitus: ei toimenpiteitä. Valiokunta päätti, ettei asian käsittelyyn ole käytettävissä olevan aikataulujen puitteissa ollut mahdollisuutta eikä sen johdosta ryhdytä toimenpiteisiin

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi AgoraEU-ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 ja asetusten (EU) 2021/692 ja (EU) 2021/818 kumoamisesta (U 61/2025 vp): Asia on saapunut eduskuntaan. Asia on lisäksi lähetetty sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi AgoraEU-ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 ja asetusten (EU) 2021/692 ja (EU) 2021/818 kumoamisesta (U 61/2025 vp): Valiokunta merkitsi saapuneeksi lakivaliokunnan kannanoton: Lakivaliokunta on tarkastellut kirjelmää oman toimialansa eli demokratia, kansalaiset, tasa-arvo, oikeuden ja arvot (CERV +) -toimintalinjan osalta ja yhtyy asiassa valtioneuvoston

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

kantaan. Valiokunta pitää myönteisenä, että demokraattinen osallistuminen ja oikeusvaltioperiaate on nostettu nykyistä ohjelmakautta näkyvämmäksi painopisteeksi. Valiokunta pitää oman toimialansa kannalta myönteisenä, että CERV + -toimintalinjan rahoituksen osalta on esitetty nykykauteen verrattuna merkittävää nostoa. Valiokunta pitää tärkeänä, että AgoraEU-ohjelma luo jatkuvuutta perusoikeus -ja demokratia-alan rahoitukseen EU-tasolla varmistamalla CERV-rahoitusohjelman jatkon osana AgoraEU-ohjelmaa. Ohjelma edistää perusoikeus- ja demokratiapolitiikan pitkäjänteistä kehitystyötä EU:ssa. Valiokunta pitää myönteisenä, että ohjelmasta voidaan kohdistaa rahoitusta esimerkiksi väkivallan ehkäisyyn ja torjuntaan, uhrien tukemiseen sekä muihin lakivaliokunnan toimialan kannalta merkityksellisiin kohteisiin. Valiokunta katsoo, että mahdollisuus tukea ohjelmasta sen eri toimintalinjojen mukaista kansallista yhteyspistetoimintaa tulee varmistaa myös jatkossa muun muassa Suomen kansallisen saannon turvaamiseksi ja vahvistamiseksi. (U 61/2025 vp)

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Erasmus+ -ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 (U 62/2025 vp): Asia on saapunut eduskuntaan. Asia on lisäksi lähetetty sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta tietojenvaihtoa, avunantoa ja koulutusta toimintaohjelman perustamisesta euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä kaudeksi 2028–2034 (Perikles V-ohjelma) sekä komission ehdotuksesta neuvoston asetukseksi ohjelman soveltamisen ulottamisesta muihin kuin osallistuviin jäsenvaltioihin (Perikles V-ohjelma) (U 69/2025 vp): Asia on saapunut eduskuntaan. Asia on lisäksi lähetetty hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan aluekehitysrahaston, mukaan lukien Euroopan alueellinen yhteistyö (Interreg), koheesiorahaston ja Euroopan sosiaalirahaston perustamisesta osana kansallista ja alueellista kumppanuussuunnitelmaa sekä aluekehityksen ja laadukkaisiin työpaikkoihin, osaamiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen vuosiksi 2028–2034 myönnettävän unionin täytäntöönpanoedellytyksistä (koheesiopolitiikan asetusehdotukset 2028–2034) (U 70/2025 vp): Asia on saapunut eduskuntaan. Asia on lisäksi lähetetty hallintovaliokuntaan, sosiaali- ja terveysvaliokuntaan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (EU) Globaali Eurooppa -välineen perustamiseksi (COM(2025) 551 final) (U 71/2025 vp): Asia on saapunut eduskuntaan. Asia on lisäksi lähetetty ulkoasiainvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista (1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman ”Horisontti Eurooppa -asetus” perustamisesta vuosiksi 2028–2034, sen osallistumista ja tulosten levittämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta ja asetuksen (EU) 2021/695 kumoamisesta, (2) neuvoston päätökseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman ”Horisontti Eurooppa” (2028–2034) täytäntöönpanoa koskevasta erityisohjelmasta, kyseiseen ohjelmaan osallistumista ja sen tulosten levittämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta sekä päätöksen (EU) 2021/764 kumoamisesta, (3) neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa ”Horisontti Eurooppa” täydentävän Euroo-

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

pan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2032, yhteisön osuudesta ITER-hankkeeseen ja asetuksen (Euratom) 2025/1304 kumoamisesta, (4) neuvoston asetukseksi Liettuassa sijaitsevan Ignalinan ydinvoimalaitoksen käytöstäpoiston avustushjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 ja asetuksen (EU) 2021/101 kumoamisesta ja (5) neuvoston asetukseksi välineen perustamisesta ydinturvallisuuteen liittyvää yhteistyötä ja ydinlaitosten käytöstä poistamista varten vuosiksi 2028–2034 ja asetusten (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948 kumoamisesta (U 73/2025 vp): Asia on saapunut eduskuntaan. Asia on lisäksi lähetetty sivistysvaliokuntaan ja talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan kilpailukykyrahaston perustamisesta, mukaan lukien puolustusalan tutkimuksen ja innovoinnin erityisohjelma (U 74/2025 vp): Asia on saapunut eduskuntaan. Asia on lisäksi lähetetty talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan kilpailukykyrahaston perustamisesta, mukaan lukien puolustusalan tutkimuksen ja innovoinnin erityisohjelma (U 74/2025 vp): Merkittiin saapuneeksi sivistysvaliokunnan ilmoitus: ei toimenpiteitä.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan kilpailukykyrahaston perustamisesta, mukaan lukien puolustusalan tutkimuksen ja innovoinnin erityisohjelma (U 74/2025 vp): Merkittiin saapuneeksi puolustusvaliokunnan ilmoitus: ei toimenpiteitä.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- hallintovaliokunta HaVL 27/2025 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 2/2026 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 19/2025 vp
- hallintovaliokunta HaVL 1/2026 vp
- hallintovaliokunta HaVL 2/2026 vp
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 2/2026 vp
- sosiaali- ja terveysvaliokunta StVL 1/2026 vp
- työelämä- ja tasa-arvovaliokunta TyVL 2/2026 vp
- ulkoasiainvaliokunta UaVL 1/2026 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 1/2026 vp
- talousvaliokunta TaVL 3/2026 vp
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 3/2026 vp
- talousvaliokunta TaVL 4/2026 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lähetystöneuvos Eeva Lahti, ulkoministeriö
- neuvotteleva virkamies Henrik Ruso, opetus- ja kulttuuriministeriö
- johtava asiantuntija Riikka Astala, työ- ja elinkeinoministeriö
- kehittämispäällikkö Jonna Lehtinen, työ- ja elinkeinoministeriö

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

- neuvotteleva virkamies Päivi Hämäläinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Stina Oksa, sosiaali- ja terveysministeriö
- ministerineuvos Anton Nilsson, Suomen pysyvä edustusto Euroopan unionissa
- professori Teivo Teivainen, Helsingin yliopisto
- professori Minna van Gerven, Helsingin yliopisto
- oikeudellinen asiantuntija Anna-Lena Sjöberg, Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- siviiliministeri Ingrid Zetterman, Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Vice President, International Affairs and Policy Janica Ylikarjula, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- johtava asiantuntija Joanna Tikkanen, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- asiantuntija Sampo Seppänen, Energiateollisuus ry
- johtava liikenneasiantuntija Hanna Kalenoja, Keskuskauppakamari
- pääsihteeri Rosa Meriläinen, Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry
- vaikuttamistyön päällikkö Minja Timperi, Nuorisola ry
- alue- ja järjestöasiantuntija Ville Roslakka, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- johtaja, kansainväliset toiminnot Kristo Lehtonen, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- Kansainvälisten asioiden ja EU-edunvalvonnan asiantuntija Saku Pesonen, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
- johtava asiantuntija Ida Minkkinen, Tapahtumateollisuus ry
- johtava ekonomisti Hanne Mikkonen, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Ulkopoliittinen instituutti
- BIOS-tutkimusyksikkö
- Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry
- Medialiitto ry
- Metsäteollisuus ry
- Sivistysala ry
- STTK ry
- Työn ja talouden tutkimus LABORE
- Kuutoskaupungit (kuusi suurinta kaupunkia)

VALTIONEUVOSTON SELVITYS / JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Ehdotuksien sisältö on kuvattu erikseen valtioneuvoston kussakin selvityksessä ja kirjelmässä E 73/2025 vp, U 51/2025 vp, U 61/2025 vp, U 62/2025 vp, U 69/2025 vp, U 70/2025 vp, U 71/2025 vp, U 73/2025 vp ja U 74/2025 vp.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kanta on kuvattu erikseen kussakin selvityksessä ja kirjelmässä E 73/2025 vp, U 51/2025 vp, U 61/2025 vp, U 62/2025 vp, U 69/2025 vp, U 70/2025 vp, U 71/2025 vp, U 73/2025 vp ja U 74/2025 vp.

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

(1) Suuri valiokunta käsittelee tässä lausunnossaan valtioneuvoston komission tiedonannosta sekä ehdotuksista vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi antamaa E-kirjettä (E 73/2025 vp) sekä erityisesti seuraavia siihen liittyviä lainsäädäntöehdotuksia koskevia U-kirjelmiä (U 51/2025 vp, U 61/2025 vp, U 62/2025 vp, U 69/2025 vp, U 70/2025 vp, U 71/2025 vp, U 73/2025 vp ja U 74/2025 vp).

(2) Suuri valiokunta viittaa aiemmin antamiinsa lausuntoihin (SuVL 6/2025 vp ja SuVL 5/2024 vp /E 31/2024 vp) ja niissä esitettyihin kantoihin, jotka ovat monilta osin edelleen relevantteja, ja täydentää tällä lausunnolla aiemmin asiakokonaisuudesta antamaansa lausuntoa SuVL 11/2025 vp,.

(3) Suuri valiokunta kiinnittää valtioneuvoston huomiota ulkoasiainvaliokunnan (UaVL 1/2026 vp), hallintovaliokunnan (HaVL 27/2025 vp, HaVL 1/2026 vp, HaVL 2/2026 vp), lakivaliokunnan (LaV:n kannanotto 4.12.2025), maa- ja metsätalousvaliokunnan (MmVL 2/2026 vp, MmVL 3/2026 vp), sivistysvaliokunnan (SiVL 19/2025 vp, SiVL 1/2026 vp, SiVL 2/2026 vp), sosiaali- ja terveysvaliokunnan (StVL 1/2026 vp) ja talousvaliokunnan (TaVL 3/2026 vp, TaVL 4/2026 vp) lausuntojen yksityiskohtaisempiin näkemyksiin rahoituskehyksestä ja esittää näiden pohjalta seuraavia huomioita.

(4) Suuri valiokunta toistaa aiemman kantansa (SuVL 11/2025 vp), että rahoituskehyksestä käytävät neuvottelut edellyttävät edelleen aktiivista ja määrätietoista vaikuttamista Suomen keskeisten tavoitteiden ja riittävän saannon varmistamiseksi.

(5) Suuri valiokunta pitää tärkeänä, että rahoituskehysten ja siihen liittyvien asetusehdotusten vaikutusten analyysiä Ahvenanmaan itsehallinnon näkökulmasta jatketaan neuvottelujen aikana sisältöjen täsmentyessä. Valiokunta toteaa, että nykyisessä monivuotisessa rahoituskehyksessä on ollut mahdollista, että jäsenvaltioilla on useita hallintoviranomaisia ja suunnitelmia jäsenvaltiota kohden. Tämä on ollut ratkaisu, joka on kunnioittanut Ahvenanmaan itsehallintoa ja joka on toiminut hyvin. Valiokunta korostaa, että tuleva monivuotinen rahoituskehys tulee laatia tavalla, joka kunnioittaa jäsenvaltioiden valtiosääntöoikeudellista järjestelmää ja on sopusoinnussa niiden itsehallinnollisten rakenteiden kanssa.

(6) Suuri valiokunta tukee valtioneuvoston tavoin ehdotettua rahoituskehysten ja NRP-rakenteen uudistamista sekä niiden ehdollisuuden, tuloksellisuuden ja joustavuuden lisäämistä. Epävarmassa ja epävakaa maailmassa EU:n rahoituskehysten on rakenteeltaan voitava sopeutua myös odottamattomiin tilanteisiin.

(7) Monivuotisella rahoituskehyksellä on keskeinen rooli EU:n toiminnan ohjaamisessa, mikä korostaa nyt käynnissä olevan neuvotteluprosessin merkitystä unionin ja Suomen tulevaisuuden kannalta. Suuri valiokunta painottaa, että rahoituskehysten on vahvistettava Euroopan sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja arvoihin mukaan lukien oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen.

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

(8) Suuri valiokunta korostaa, että rahoituskehyksen on mahdollistettava strategiset investoinnit kilpailukykyyn sekä vihreään ja digitaaliseen siirtymään ja ennen kaikkea luotava eurooppalaista lisäarvoa vahvistaen samalla Euroopan turvallisuutta ja resilienssiä. Valiokunta toistaa aiemman kantansa ja pitää rahoituskehyksen yleisiä poliittisia painopisteitä kannatettavina ja yhdensuuntaisina Suomen EU-avaintavoitteiden kanssa ja jakaa valtioneuvoston arvion EU-rahoituksen painopisteiden priorisoinnin välttämättömyydestä.

(9) Suuren valiokunnan aiempi kanta (SuVL 11/2026 vp) siitä, että EU:n turvallisuus- ja puolustusmenojen kasvu on geopoliittinen välttämättömyys ja rahoituskehyksen kokonaistasoa määriteltäessä nämä resurssit pitää turvata, on nyt keväällä 2026 entistä ajankohtaisempi ja tärkeämpi.

(10) Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, että on välttämätöntä löytää taso, joka ei kasvattaisi Suomen maksutaakkaa kohtuuttomasti, mutta mahdollistaisi aidosti puolustuksen ja kilpailukykyyn vahvistamisen ja turvaisi merkittävimpiä saantojamme, kuten maatalouden rahoituksen.

(11) Suuri valiokunta pitää maa- ja metsätalousvaliokunnan tavoin välttämättömänä, että Suomi tavoittelee yhteisen maatalouspolitiikan osalta mahdollisimman korkeaa saantoa, sillä luonnonolosuhteet ovat Suomessa epäedulliset verrattuna muihin jäsenvaltioihin. Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan komission Suomelle esittämä maatalouden niin kutsuttu korvamerkitty rahoitus on riittämätön. (SuVL 11/2025 vp)

(12) Suuri valiokunta katsoo, että erityistä huomiota olisi kiinnitettävä siihen, millaisia vaikutuksia esitetyn kokonaistason laskemisella arvioidaan olevan EU:n ja Suomen poliittisten prioriteettien toteutumiseen sekä Suomen kokonaissaantoon. Suuri valiokunta korostaa, että Suomen turvallisuuspoliittisesti keskeinen asema itäisenä ulkorajavaltiona ja nettomaksajana edellyttää neuvotteluissa kehyskokonaisuuden erityisen huolellista arviointia, ja sen tulee näkyä neuvottelujen lopputuloksessa. Jos Suomelle ei pystytä rahoituskehyksiä koskevissa yhteisissä neuvotteluissa turvaamaan riittävää saantoa, on ratkaisua etsittävä kahdenvälisen rahoitusmallin (nk. kirjekuoren) kautta.

Unionin pelastuspalvelumekanismi (U 51/2025 vp)

(13) EU:n pelastuspalvelumekanismiin uudistaminen on yksi EU:n varautumisunionistrategian avaintoimista. Ehdotuksella toimeenpannaan varautumisunionistrategian keskeisiä toimia siviilisotilaalliseen yhteistyöhön, väestön varautumiseen sekä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöhön liittyen. Asetuksen soveltamisala kattaa ihmisten, ympäristön, omaisuuden ja kulttuuriperinnön suojelun kaikenlaisilta luonnonkatastrofeilta ja ihmisen aiheuttamilta katastrofeilta.

(14) Hallintovaliokunta toteaa, että varautumisunionistrategiaa toimeenpanevan pelastuspalvelumekanismia koskevan asetuksen soveltamisala ei sisällä kansallisia osuuksia, vaan Suomen saanto riippuu osaltaan kansallisista päätöksistä sekä Suomen omasta aktiivisuudesta hakea mekanismin puitteissa rahoitusta. Suuri valiokunta nostaa erikoisvaliokuntien tavoin esille unionin kokonaisvaltaisen varautumisen merkityksen. EU:n kriisinkestävyys on osa strategista kilpailukykyä ja kykyä toimia itsenäisesti.

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

(15) Suuri valiokunta tukee pelastuspalvelumekanismeja koskevan EU-lainsäädännön uudistamista. Koko yhteiskunnan kattavan lähestymistavan ja laajemman soveltamisalan huomioiminen on keskeistä, jotta voidaan entistä paremmin vastata muuttuneeseen turvallisuusympäristöön ja varautua laaja-alaisiin, pitkäkestoisiin ja samanaikaisiin kriiseihin, mukaan lukien aseelliset konfliktit, sota ja hybridiuhkatilanteet. Tämä vastaa varsin hyvin Suomen kokonaisturvallisuuden mallin mukaista varautumista.

(16) Suuri valiokunta korostaa, että EU-tason toimilla voidaan tukea ja täydentää kansallista varautumista erityisesti ennakoimattomissa tilanteissa. Vastuu kansallisen turvallisuuden, varautumisen ja pelastustoimen kehittämisestä on kuitenkin jäsenvaltioilla.

(17) Suuri valiokunta pitää hallintovaliokunnan tavoin tärkeänä, että pelastuspalvelumekanismeilla vahvistetaan jäsenvaltioiden pelastustoiminnan ja väestön suojaamisen suorituskykyä. Lisäksi on tavoiteltavaa, että rahoitusta voisi kohdentaa myös yhteiskunnan varautumiseen ja väestön kriisinkestävyys vahvistamiseen, kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen ja huoltovarmuuden vahvistamiseen.

AgoraEU -ohjelma (U 61/2025 vp)

(18) Uusi AgoraEU -ohjelma kokoaa yhteen kulttuurille, audiovisuaaliselle alalle, uutismedialle sekä kansalaisyhteiskunnalle myönnettävän EU-rahoituksen. AgoraEU -ohjelma painottaa kansalaisten osallistumisen sekä kulttuuri- ja luovien alojen merkitystä EU:n arvoille ja tuo esiin media-, kulttuuri- ja luovien alojen merkityksen kestäväälle talouskasvulle, kilpailukyvyille, innovaatioille, työllisyydelle sekä Euroopan pehmeälle vaikutusvallalle. Ohjelmaan sisältyvät toiminnot toteuttavat tärkeää tehtävää maailmassa, jossa EU:n arvopohjaan kohdistuu sisäisiä ja ulkoisia paineita ja jossa kilpailu maailmanlaajuisen verkkoalustojen kanssa on kovaa, informaatiokanavat ovat pirstaleisia ja disinformaation tuottaminen on yhä vaivattomampaa.

(19) AgoraEU -ohjelma kytkee kulttuurin ja median aiempaa vahvemmin yhteiskunnalliseen kriisinkestävyyteen, yhteenkuuluvuuteen, kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseen liittyen etenkin sukupolvien väliseen tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja monimuotoisuuteen. Riippumattomalla, vapaalla ja itsenäisellä medialla on suuri merkitys AgoraEU -ohjelman tavoitteiden toteuttamisessa. Asiantuntijakuulemisissa korostettiin, että AgoraEU -ohjelma luo uusia mahdollisuuksia nostaa Euroopan kilpailukykyä eurooppalaisen taide-, kulttuuri- ja luovien alojen sisällyntötuotannon kautta ja että Suomella on merkittävät mahdollisuudet kasvattaa saantiaan AgoraEU -ohjelmasta hyödyntämällä erittäin korkealaatuisia taide- ja kulttuurialan koulutustamme.

(20) Suuri valiokunta näkee AgoraEU -ohjelman keinona vahvistaa elinvoimaista kulttuuria ja vahvistaa siten yhä laajenevan EU:n palvelusektorin kilpailuedellytyksiä. Euroopan menestys perustuu inhimilliseen pääomaan. Samalla suuri valiokunta katsoo sivistysvaliokunnan tavoin, etteivät satsaukset kulttuuriin ole pois turvallisuudesta vaan tärkeä osa sitä ja henkistä kriisinkestävyyttä.

(21) Suuri valiokunta tukee sivistysvaliokunnan mukaisesti ohjelman painotuksia taiteen, kulttuurin ja median vapauden edistämiseksi ja korostaa valtioneuvoston kantaan kirjattua näkemystä siitä, että taiteen vapauden suojeluun liittyvien toimien näkyvyyttä ohjelman painopisteissä on

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

syytä vahvistaa. Kulttuuri- ja luovien alojen käsite ei saa kaventua, ja niiden omaleimaisuus ja erityispiirteet on tarvetta säilyttää ohjelman sisällä.

(22) Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, että pienten toimijoiden mahdollisuudet päästä ohjelman tukimuotojen piiriin ovat erittäin tärkeitä Suomen kaltaiselle pienelle kulttuuri- ja kielialueelle, myöskään MEDIA+ -toimintalinjassa tuen ei tule keskittyä vain suurimmille markkinoille tai yhtiöille.

(23) Lakivaliokunta pitää myönteisenä, että demokraattinen osallistuminen ja oikeusvaltioperiaate on nostettu nykyistä ohjelmakautta näkyvämmäksi painopisteeksi demokratia, kansalaiset, tasa-arvo, oikeuden ja arvot (CERV +) -toimintalinjan osalta. CERV-rahoitusohjelman jatko-osana AgoraEU-ohjelmaa varmistaa jatkuvuuden perusoikeus- ja demokratia-alan rahoitukseen EU-tasolla ja edistää perusoikeus- ja demokratiapolitiikan pitkäjänteistä kehitystyötä EU:ssa. Lakivaliokunta pitää myös hyvänä, että ohjelmasta voidaan kohdistaa rahoitusta esimerkiksi väkivallan ehkäisyyn ja torjuntaan, uhrien tukemiseen sekä muihin lakivaliokunnan toimialan kannalta merkityksellisiin kohteisiin. Kuluvalla ohjelmakaudella CERV-ohjelmassa yhtenä erityiskohderyhmänä ovat olleet nuoret, AgoraEU -ohjelmassa ei ole vastaavaa painotusta. Sivistysvaliokunnan tavoin suuri valiokunta pitää tärkeänä, että jatkoneuvotteluissa pyritään vaikuttamaan sen puolesta, että nuorten asemaa AgoraEU-ohjelman tavoitteissa ja painotuksissa vielä vahvistetaan.

(24) Suuri valiokunta katsoo erikoisvaliokuntien tavoin, että mahdollisuus tukea ohjelmasta sen eri toimintalinjojen mukaista kansallista yhteyspistetoimintaa tulee varmistaa myös jatkossa. Asiantuntijakuulemisessa nostettiin esille yhteyspistetoiminnan suuri merkitys nuorisosalalle ja yleisesti Suomen kansallisen saannon turvaamiseksi ja vahvistamiseksi.

Erasmus+ -ohjelma (U 62/2025 vp)

(25) Erasmus+ -ohjelman tavoitteena säilyy eurooppalaisen yhteistyön edistäminen kaikilla koulutusasteilla, nuorisosalalla sekä urheilun ja liikunnan sektoreilla. Ohjelma tukee organisaatioiden kapasiteetin vahvistamista ja organisaatioiden välistä yhteiskehittämistä sekä yksilöiden henkilökohtaista ja ammatillista kasvua, kriittistä ajattelua, kriisinkestävyyttä, demokraattista osallistumista sekä eurooppalaisia arvoja, osallisuutta ja solidaarisuutta. Erasmus+ -ohjelman tavoitteena on vastata aiempaa paremmin myös laajempiin EU-tavoitteisiin kuten kilpailukykyhaasteisiin ja yhteiskunnallisen kriisinkestävyuden kasvattamiseen. Euroopan solidaarisuusjoukot yhdistettäisiin Erasmus+ -ohjelmaan, jolloin ohjelma kattaisi myös vapaaehtoistoiminnan, nuorten solidaarisuustoiminnan ja humanitaarisen avun joukot.

(26) Suuri valiokunta katsoo, että Erasmus+ -ohjelma on merkittävä väline eurooppalaisen koulutusalueen ja samalla yhteisen Euroopan rakentamisessa. Ohjelma on ratkaisevassa roolissa korkeakoulujen kansainvälisten ohjelmien rahoittamisessa. Suomalaisesta näkökulmasta on tärkeää, että myös alueellisilla, pienillä ja erikoistuneilla korkeakouluilla on mahdollisuus osallistua ohjelmaan. Korkeakoulujen ohella myös ammatilliset oppilaitokset hyödyntävät Erasmus+ -ohjelmaa. Valtioneuvoston tavoin suuri valiokunta pitää tärkeänä, että oikeusvaltioperiaate säilyy ohjelman keskeisenä toimintaperiaatteena.

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

(27) Suuri valiokunta yhtyy sivistysvaliokunnan näkemykseen, että osaamiseen ja koulutukseen panostaminen vahvistaa niin Euroopan kilpailukykyä kuin yhteiskuntien kriisinkestävyttä mutta ennen kaikkea nuorten yhdenvertaisia tulevaisuuden mahdollisuuksia. Suuri valiokunta pitää tärkeänä yhtäläisiä mahdollisuuksia osallistua Erasmus+-ohjelmaan riippumatta esimerkiksi sosioekonomisesta taustasta. Samoin suuri valiokunta yhtyy kantaan, että Erasmus+ -ohjelman säilyy jatkossakin itsenäisenä ja että ohjelman ytimenä oleva liikkuvuus on ohjelman keskeinen tavoite.

(28) Komission ehdotuksessa ei ole allokoitu rahoitusta eri sektoreille tai koulutusasteille kuten aiemmin. Asiantuntijakuulemisessa nostettiin esille erityisesti huoli nuorisosektorille korvamerkityn rahoituksen poistumisesta, sillä paikallisilla toimijoilla ja pienillä nuorisojärjestöillä on vaikeata pärjätä kilpailussa korkeakouluja tai oppilaitoksia vastaan. Suuri valiokunta toteaa valtioneuvoston tavoin, että tarkempi budjettiallokaatio olisi eduksi ohjelman toimeenpanolle ja ennakoitavuudelle, ja se turvaisi paremmin myös nuorisosektorin rahoituksen.

Perikles V -ohjelma (U 69/2025 vp)

(29) Perikles V -ohjelman tavoitteena on ehkäistä ja torjua rahanväärennystä ja siihen liittyviä petoksia, kyse on nykyisen Perikles IV -ohjelman jatkamisesta. Hallintovaliokunnan tavoin suuri valiokunta puoltaa ohjelman tavoitteita ja jatkoa.

(30) Euron suojaaminen rahanväärennykseltä tukee sisäisen turvallisuuden ydintehtävää (talousrikollisuuden ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta), ja toiminta on luonteeltaan rajat ylittävää, jolloin EU-tason koulutus ja viranomaisyhteistyö ovat perusteltuja. Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että ohjelman tavoitteissa huomioidaan mahdollinen digitaalinen euro sekä tekoälyn kehityksen vaikutukset väärentämisuhkiin.

(31) Toisin kuin nykyisessä Perikles IV -ohjelmassa, komission ehdotuksessa ei asetustasolla määritellä yhteisrahoitusosuuden enimmäisprosenttia avustuskelpoisista kustannuksista, vaan yhteisrahoitusosuus määritellään vuotuisissa työohjelmissa. Suuri valiokunta katsoo, että rahoitusta koskevat säännöt tulisi määritellä asetuksessa selkeästi, jotta rahoitusehdot ovat mahdollisimman selkeät, vakaat ja riittävän ajoissa tiedossa.

Koheesiopolitiikan asetusehdotukset (U 70/2025 vp)

(32) Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja koheesiorahastoasetuksen tavoitteena on puutua alueelliseen epätasapainoon ja edistää kehityksessä jälkeen jääneiden alueiden kehitystä tukemalla uudistuksia ja investoimalla kaikkien EU:n alueiden ja kuntien sosiaaliseen ja taloudelliseen kehitykseen sekä tehostamalla alueellista yhteistyötä. Euroopan sosiaalirahastolla (ESR) investoidaan ihmisiin ja heidän tulevaisuuteensa sekä varautumiseen Euroopassa. Ehdotuksessa otettaisiin huomioon nykyinen sosiaalinen ja taloudellinen tilanne ja esitetään konkreettisia vastauksia eurooppalaisten vaatimuksiin sosiaalisemmasta Euroopasta ja ihmisiin tehtävien investointien lisäämisestä Euroopan unionissa. ESR on EU:n keskeisin väline, jolla edistetään ja vahvistetaan sosiaalista yhteenkuuluvuutta eurooppalaisissa yhteiskunnissa. Ehdotukset täydentävät NRPP-asetuksen ja tuloksellisuusasetuksen muodostamaa kokonaisuutta ja täsmentävät niiden erityisedellytyksiä.

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

(33) Suomessa EU:n alue- ja rakennepolitiikan välineet (EAKR, ESR+) ovat olleet tukemassa kasvua. Hallintovaliokunta korostaa kilpailukyvyn, työllisyyden, osaamisen kehittämisen ja elinvoiman edistämisen tärkeyttä, ja katsoo, että pitkäjänteistä kehittämistyötä tulee pystyä jatkamaan myös tulevalla kaudella. Suuri valiokunta toistaa aiemman kantansa, että Suomessa on edelleen tarvetta EU:n alue- ja rakennepolitiikalle (SuVL 11/2025 vp, SuVL 6/2025 vp).

(34) Interreg -ohjelma on perinteisesti ollut merkittävä Suomelle rajat ylittävän yhteistyön ja alueiden välisen yhteistyön rahoittajana. Suuri valiokunta korostaa valtioneuvoston tavoin Interreg-yhteistyön merkitystä erityisesti strategisesti merkittävällä arktisella ja Itämeren alueella mukaan lukien Selkämeren, Merenkurkun ja Perämeren molemmin puolin tehtävä yhteistyö.

(35) Suuri valiokunta tukee valtioneuvoston näkemystä etenkin kilpailukyvyn, työllisyyden, osaamisen ja elinvoiman edistämisen merkitystä koheesiopolitiikassa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa lausunnossaan, että kansallisen suunnittelun yhtenäistäminen ei saa vaarantaa esimerkiksi ESR-rahoitukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja synergiaetujen tavoittelun rinnalla tulee säilyttää ESR-ohjelman painopiste työttömyyden, osaamisvajeen, työvoimapulan ja köyhyyden torjunnassa. Myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunta painottaa ESR-rahaston merkitystä osaamisen ja työelämän kehittämisessä sekä nuorten työelämätaitojen vahvistamisessa. Työelämän kehittäminen on välttämätöntä kilpailukyvyn ja kasvun varmistamiseksi, lisäksi työelämän toimivuus on olennainen osa kokonaisturvallisuutta. Suuri valiokunta tukee näitä tavoitteita sekä sukupuolten tasa-arvon edistämistä ESR-rahaston läpileikkaavana toimenä.

(36) Suuri valiokunta kannattaa erikoisvaliokuntien tavoin koheesiorahoituksen lisääntyviä synergiamahdollisuuksia. Rahastojen tavoitteet ja toimenpiteet muodostavat yhdessä kokonaisuuden, jolla vahvistetaan laaja-alaisesti alueiden elinvoimaa. Toisaalta haasteena voi olla, miten eri rahastot ja niiden pakolliset vaatimukset sovitetaan yhteen, esimerkiksi vaatimus kanavoida kumppanuussuunnitelmista 14 prosenttia työelämän ja sosiaalisten oikeuksien edistämiseen. Asiantuntijakuulemisessa nostettiin esille myös riski, että sosiaalinen koheesio - työllisyys, osaminen ja osallisuus - jää alisteiseksi kasvua ja suorituskykyä korostaville investoinneille. Maa- ja metsätalousvaliokunta nostaa lisäksi esille huolen siitä, että keskeiset maaseudun kehittämistoimenpiteet joutuvat jatkossa kilpailemaan rahoituksesta alueiden kehittämisen ja rajaturvallisuuden rahoituksen kanssa. Maaseudun elinvoimaisena säilyminen on huoltovarmuuden ohella osa Suomen ja EU:n kokonaisturvallisuutta.

(37) Suuri valiokunta korostaa erikoisvaliokuntien tavoin Suomen liittymissopimukseen perustuvan, vakavista ja pysyvistä haitoista kärsivän pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-erityisrahoituksen jatkon turvaamista. Suuri valiokunta painottaa, että EU:n alue- ja rakennepolitiikan tuen merkitys Suomessa harvaan asuttujen alueiden ja näillä alueilla toimivien yritysten kehittämisedellytyksille on ratkaisevan tärkeää.

(38) Erikoisvaliokuntien tavoin suuri valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi tavoittelee EU-rahoitusta tulevalla rahoituskehyskaudella sulkeutuneen itärajan haittavaikutusten lieventämiseen (SuVL 11/2026 vp, SuVL 6/2025 vp, SuVL 5/2024 vp). Suomen on tärkeää tuoda jatkoneuvotteluissa esiin, että Suomen itäisten ulkorajamaakuntien elinvoimaisuus on turvallisuuskysymys koko EU:lle. Sulkeutuneen itärajan seurannaisvaikutukset aluekehittämisen lähtökohtiin ja alue-

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

talouteen tuntuvat erityisen vakavalla tavalla itäisissä ulkorajamaakunnissa, mutta merkittäviä vaikutuksia on syntynyt myös muilla Suomen alueilla.

(39) Suuri valiokunta pitää edelleen keskeisenä koheesiorahoituksen sisällöllisen priorisoinnin välttämättömyyttä (SuVL 11/2025 vp, SuVL 6/2025 vp). Suomi on kannattanut EU:n rahoituskehityksen uudistamista ja johdonmukaisesti korostanut päällekkäisyyksien ja hallinnollisen taakan poistamista sekä EU-varojen suuntaamista vaikuttavuuden ja eurooppalaisen lisäarvon vahvistamiseksi.

(40) Maakohtaiset suositukset ovat keskeisessä osassa määriteltäessä kumppanuussuunnitelmien toimenpiteitä. Aito kumppanuus tarkoittaa maakuntien, kaupunkien ja kuntien tiivistä osallistumista ohjelmien valmisteluun ja toimeenpanoon. Suuri valiokunta korostaa valtioneuvoston tavoin maakohtaisten suositusten ei-sitovaa luonnetta ja riittävää joustavuutta sekä selkeää toimivallan jakoa unionin ja jäsenvaltioiden välillä. Näin jäsenvaltioilla säilyy vahva rooli määriteltäessä kumppanuussuunnitelmien kansallisia ja alueellisia painopisteitä sekä niihin liittyviä uudistuksia ja investointeja. Myös suunnitelmien ja niiden toteuttamisen toimiviin seurantamekanismeihin pitää panostaa.

Globaali Eurooppa -rahoitusohjelma (U 71/2026 vp)

(41) Komissio ehdottaa nykyisten EU:n ulkosuhderahoitusvälineiden yhdistämistä yhdeksi EU:n ulkosuhderahoituksen kokonaisuudeksi kattaa kehitysavun, laajentumisen, humanitaarisen avun ja kriisitoimet. Tavoitteena on ulkosuhderahoituksen yksinkertaistaminen ja joustavoittaminen niin, että EU pystyy vastaamaan aiempaa paremmin muuttuvan geopolitiittisen toimintaympäristön haasteisiin, edistämään ulkopoliittisia tavoitteita ja strategisia etuja maailmanlaajuisesti ja tukemaan kestävä kehitystä kumppanimaissa. Välineellä pyritäisiin strategisempaan ja vaikuttavampaan sekä arvopohjaiseen lähestymistapaan laajentumisessa ja kumppanuuksissa EU:n keskeisten etujen edistämiseksi.

(42) Globaalin vastakkainasettelun ja kiristyneen suurvaltakilpailun maailmassa EU:n ulkosuhteiden hoito on erittäin tärkeää. Unionin kyky vastata talouden saralla globaaliin kilpailuun on keskeinen tekijä EU:n globaalin aseman ja painoarvon kehityksen kannalta. Keskeisten kilpailijoiden mittavat tukitoimet, globaalit infrastruktuurihankkeet ja protektionismin kasvu vaikuttavat keskeisesti EU:n asemaan ja kykyyn solmia taloudellisia ja poliittisia, molemminpuolisesti hyödyttäviä kumppanuuksia eri mantereilla.

(43) Suuri valiokunta katsoo, että EU:lla on oltava riittävä ulkosuhderahoitus, joka on linjassa EU:n ulkopoliittisten prioriteettien kanssa ja joka toimii vaikuttamisen välineenä EU:n ulkopoliitiikassa. Suuri valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin keskeisenä, että Globaali Eurooppa -välineen toimeenpanoa ohjaavat unionin keskeiset arvot ja periaatteet, kuten demokratia, oikeusvaltio, ihmisoikeudet ja sukupuolten tasa-arvo sekä tuki monenkeskiselle järjestelmälle ja kansalaisyhteiskunnalle. Valiokunta tukee sukupuolten tasa-arvon läpileikkaavuutta ohjelman toimeenpanossa ja pitää tärkeänä neuvoston tiedonsaantia ja osallistumista päätöksentekoon.

(44) Ulkoasiainvaliokunta toteaa monivuotisen rahoituskehityksen määrittävän merkittävällä tavalla EU:n resursseja ja kykyä vastata globaalin toimintaympäristön haasteisiin sekä niiden mu-

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

kanaan tuomiin odotuksiin, mikä alleviivaavaa tarvetta EU-rahoituksen painopisteiden priorisointiin.

(45) Suuri valiokunta tukee valtioneuvoston tavoin tavoitetta tiivistää EU:n sisäisen ja ulkoisen toiminnan yhteyttä, ja vahvistaa siten EU:n kilpailukykyä, taloudellista turvallisuutta ja strategista autonomiaa muun muassa toimitusketjujen monipuolistamisella, kestävyydellä sekä vähentämällä EU:n kriittisiä riippuvuuksia. Samalla tulee varmistaa, että Globaali Eurooppa -väline vahvistaa unionin ulkoista toimintakykyä ja vaikutusvaltaa sekä tukee laaja-alaisesti unionin turvallisuutta ja muuttoliikkeen ulkoista ulottuvuutta koskevia tavoitteita. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa nostettiin esiin riittävän ohjelmoimattoman osuuden ylläpitäminen Globaali Eurooppa -välineen sekä maantieteellisissä että globaalipilarissa esimerkiksi rauhanaloitteiden ja varhaisen siviilipuolen konfliktinhallintapyrkimysten mahdollistamiseksi.

(46) Unionin ulkosuhdetoimien painopistettä on siirretty perinteisestä kehitysyhteistyöstä molempia osapuolia hyödyttäviin kumppanuuksiin, joilla on selkeä kytkentä unionin strategiaan intresseihin. Suuri valiokunta katsoo, että jyrkästä rahoittaja-avunsaaja ajattelusta ja haitallisista apuriippuvuuksista on kestävä kehityksen näkökulmasta perusteltua pyrkiä kohti tasa-arvoisempia ja tehokkaampia kehityskumppanuuksia. EU-toimien merkittävyys korostuu niukempien resurssien tilanteessa, kun monet jäsenvaltiot ja myös moni EU:n keskeinen kumppani on leikannut kehitysrahoitustaan. Rahallisten panostusten ohella on tärkeää, että EU ja sen jäsenmaat parantaisivat kehitysyhteistyön koordinaatiota.

(47) Ulkoasiainvaliokunnan tavoin suuri valiokunta muistuttaa, että pitkäaikainen kehitysyhteistyö on usein EU:n strategisten intressien mukaista, sillä sitä kautta rakennetaan pohjaa vakaille yhteiskunnille, vähennetään köyhyyttä, ennaltaehkäistään konfliktien eskalaatiota ja hallitsematonta muuttoliikettä. Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, että Globaali Eurooppa -välineen pitää huomioida EU:n sitoutuminen globaaleihin viitekehyksiin, kuten kestävä kehityksen tavoitteisiin (Agenda 2030).

(48) Suuri valiokunta toteaa ulkoasiainvaliokunnan tavoin, että ulkosuhderahoituksen joustavuutta tulee lisätä hallitusti niin, että samalla huolehditaan EU:n profiilista luotettavana ja pitkäjänteisenä kumppanina, sillä se on ollut erityispiirre, joka on erottanut EU:n monista muista toimijoista. Jos välineen mahdollistamaa resurssien uudelleenjakoa tehdään usein ja nimenomaan EU:n strategisten intressien näkökulmasta, ennakoitavuus kumppanien näkökulmasta voi heikentyä. Suuri valiokunta toteaa lisäksi, että ulkosuhderahoituksen joustavuuden lisäämisessä on huolehdittava jäsenvaltioille kuuluvasta toimivallasta suhteessa komissioon.

(49) Valiokunta korostaa asiantuntijakuulemisessa esitettyä huolta, että konkreettisten tavoite- rahoitusosuuksien poistaminen esimerkiksi tasa-arvoon, ilmastoon ja inhimilliseen kehitykseen liittyen voivat tosiasiallisesti heikentää rahoitusta näiltä osin merkittävästi. Rahoituksen toteutumisen seuranta on siten keskeisessä roolissa. Suuri valiokunta muistuttaa, että Suomen pitkä linja kehityspolitiikassa on korostanut sukupuolten välistä tasa-arvoa, naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia, ja tästä linjasta on hyvä pitää kiinni myös tulevassa EU:n ulkosuhderahoituksessa.

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

(50) EU:n humanitaarinen apu on myös osa Globaali Eurooppa-välinettä. Suuri valiokunta muistuttaa ulkoasiainvaliokunnan tavoin humanitaarisen toiminnan nojaavan kansainvälisesti soveltuihin hyvän humanitaarisen avun periaatteisiin. Apua annetaan vain yksinomaan tarpeeseen perustuen - ei poliittisista, sotilaallisista tai taloudellisista syistä.

(51) Suuri valiokunta tukee valtioneuvoston tavoin komission tavoitetta turvata riittävä rahoitus EU:n ehdokas- ja potentiaalisille ehdokasmaille, jotta EU:lla olisi mahdollisimman hyvät edellytykset tukea niiden EU-lähentymistä ja sen edellyttämiä uudistuksia. Ulkoasiainvaliokunnan tavoin suuri valiokunta muistuttaa laajentumisen merkityksestä nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa. Rahoituskehyksessä ei suoraan valmistauduta uusien jäsenmaiden liittymiseen, mikä saattaa heikentää laajentumispolitiikan uskottavuutta. Laajentumisprosessi ei hyödytä vain hakijamaita, vaan kyse on EU:n omasta strategisesta intressistä, turvallisuuspolitiikan keinosta ja työkalusta padota Venäjän vaikutusvallan kasvua EU:n lähialueilla sekä lisätä vakautta.

(52) Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että rahoitus on olennainen tekijä EU:n kyvyssä uskottavasti edistää laajentumista ja vastata kiristyneeseen kilpailuun. Suuri valiokunta korostaa, että ehdokasmaille kohdennettava, jäsenyyttä edeltävä rahoitus toimii kannustimena pitkäjänteisille uudistustyölle ja reformien kestäväälle toimeenpanolle, ja se pitää sitoa tiukasti jäsenyyden ehtoihin, edistymiseen keskeisissä kysymyksissä ja yhdenmukaisuuteen EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa.

(53) Ulkoasiainvaliokunnan tavoin suuri valiokunta pitää tietoja rahoituksen suuntaamisesta kumppanimaiden kriisinkestävyys, turvallisuuden ja hyvän hallinnon vahvistamiseen perusteltuina. Suuri valiokunta korostaa, että keskeistä Globaali Eurooppa -välineen toimeenpanon ohjaamisessa on EU:n keskeisten arvojen ja periaatteiden, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, ihmisoikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon sekä tuki monenkeskiselle järjestelmälle ja kansalaisyhteiskunnalle.

(54) Suuri valiokunta pitää perusteltuna, että Globaali Eurooppa -välineessä painottuvat EU:n kilpailukykyyn vahvistaminen ja turvallisuus- ja geopoliittiset intressit. Samanaikaisesti olisi kuitenkin hyvä pohtia pitkän aikavälin strategiaa, joka huomioisi unionin vahvuudet ja heikkoudet suhteessa keskeisiin strategiaan kilpailijoihin ja näiden käytössä oleviin resursseihin ja työkaluihin.

(55) Globaali Eurooppa -välineen kautta hallinnoitaisiin myös Ukrainan tukea, vaikka Ukrainatuki säilyy erillisenä varauksena rahoituskehyksen ulkopuolella. Ukrainan jäsenyyssprosessiin liittyvät erityiset geopoliittiset tavoitteet ja sodan ja rauhanneuvotteluprosessin aiheuttamat paineet jäsenyyden aikataululle. Ukrainan sitoutumisella jäsenyyssprosessiin on merkittävä turvallisuuspoliittinen merkitys, mikä liittyy myös Ukrainan sisäiseen kehitykseen ja sodanjälkeiseen toipumiseen liittyviin uhkaskenaarioihin. Jäsenyyssprosessi voi laaja-alaisesti tukea Ukrainan positiivista kehitystä ja vakautta.

(56) Rahoituskehys ehdotuksen tavoitteena on Ukrainan pitkäaikainen tukeminen EU:n liittymisprosessista aina jälleenrakennukseen asti. Ukrainan tukeen sisältyisi sekä avustuksia että lainoja. Suuri valiokunta toistaa kantansa, että Suomen on syytä olla avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi (SuVL 2/2025 vp, SuVL 6/2025 vp).

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

(57) Suuri valiokunta pitää ulkoasiainvaliokunnan tavoin tärkeänä, että EU sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista. Ukrainan tukeminen on EU:n keskeinen turvallisuuspoliittinen tehtävänä, kyse on yhteisestä investoinnista Euroopan vakauteen ja turvallisuuteen. EU:n rooli ja vastuu Ukrainan tukemisessa on kasvamaan päin, ja tärkeintä on varmistaa Ukraina-tuen riittävyys ja pitkäjänteisyys sekä rakentaa uskottava polku EU-lähentymisen etenemiseksi. Myös yllätyksellisiin rahoitustarpeisiin on syytä varautua. Lyhyen aikavälin tärkein asia on Ukrainalle annettavan aseavun riittävyys ja sen kestävän rahoituksen varmistaminen.

(58) Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja tukee Euroopan rauhanrahaston kasvatamista erityisesti Ukrainan sotilaallisen tuen vahvistamiseksi sekä jäsenvaltioiden välisen taakanjaon tasapainottamiseksi.

Horisontti Eurooppa -ohjelma (U 73/2025 vp)

(59) Yksinkertaistetun ja uudelleenkohdennetun Horisontti Eurooppa -ohjelman tavoitteena on vahvistaa EU:n kilpailukykyä ja tieteellisteknologista perustaa sekä vastata maailmanlaajuisiin haasteisiin huipputason tutkimuksen ja innovoinnin avulla. Ohjelma on itsenäinen puiteohjelma, mutta sillä on tiivis kytkös kilpailukykyrahastoon erityisesti kilpailukykyä ja yhteiskuntaa koskevan II pilarin osalta. Talousvaliokunnan tavoin suuri valiokunta painottaa kilpailukykyrahaston ja Horisontti Eurooppa -ohjelman tiivistä kytkemistä.

(60) Horisontti Eurooppa -ohjelman tavoitteena on edistää tieteellisen vapauden ja avoimuuden perusarvoja, kasvattaa Euroopan erinomaista tietopohjaa, parantaa tutkijauria, houkutella parhaita tutkijoita Euroopasta ja sen ulkopuolelta, saada julkiset ja yksityiset investoinnit liikkeelle, lisätä innovointiin kohdistuvia investointeja, hyödyntää EU-rahoituksen potentiaalia riskien vähentämiseen ja suurempien investointimahdollisuuksien avaamiseen sekä keskittää investoinnit EU:n strategiaan painopisteisiin, kuten sisämarkkinoihin, puhtaaseen siirtymään, hiilestä irtautumiseen, kiertotalouteen, digitalisointiin, turvallisuuteen, kestävykseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen. Nykyinen Horisontti-ohjelma on Suomen näkökulmasta ollut menestys, rahoitusta on saatu 2,8 prosentin edestä. Tuen saajien joukossa on ollut korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten ohella julkista sektoria muun muassa viranomaisia ja kuntia sekä yritysmaailmaa pk-yrityksistä suuryrityksiin.

(61) Suuri valiokunta yhtyy talousvaliokunnan huomioon, että Suomen kannassa tuodaan hyvin esiin murrosteknologioiden kehittämisen tärkeys talouden kasvun ja tuottavuuden ajureina ja korostetaan esimerkiksi tekoälyratkaisujen, kvantti- ja suurteholaskennan, siruteknologian ja 6G-teknologian keskeistä merkitystä EU:n kilpailukykyyn kannalta. Suuri valiokunta toteaa, että jo tässä vaiheessa on huomioitava Suomessa sijaitsevan LUMI-tekoälytehtaan jatkotoiminnan edellytysten turvaaminen.

(62) Valtioneuvoston kirjelmä käsittää myös Euratom-ohjelman ja Ignalina-ohjelman sekä ydinturvallisuusyhteistyön ja käytöstäpoiston välineen. Asiantuntijakuulemisessa kannatettiin ohjelman jatkoa ja tuotiin esille, että suomalaiset yritykset ovat hyötäneet aiemmasta Euratom-rahoituksesta hankkeiden ja tutkimusorganisaatioiden osaamisen karttumisen kautta.

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

(63) Suuri valiokunta näkee Horisontti Eurooppa -ohjelman keskeisenä välineenä kehittää eurooppalaista tiedettä, politiikkarelevanttia tiedontuotantoa ja innovaatiotoimintaa 2030-luvulle siirryttäessä. Euroopan kilpailukyvyyn vahvistaminen edellyttää tutkimus- ja yritystoimijoiden pitkäjänteistä yhteistyötä. Suuri valiokunta pitää erikoisvaliokuntien tavoin ratkaisevan tärkeänä, että tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoitus perustuu jatkossakin avoimeen kilpailuun, jossa rahoituksen jakoperusteena on korkea laatu.

(64) Suuri valiokunta korostaa Suomen vaikuttamisessa tutkimustulosten ja innovaatioiden pilotointiin, skaalaamiseen ja kaupallistamiseen liittyviä näkökulmia. On tärkeää huolehtia koko TKI-ketjun rahoittamisesta. Tähän vastataan nyt Horisontti Eurooppa -ohjelman ja kilpailukykyrahaston tiiviillä yhteydellä. Näin rahoitusohjelmista tulee aiempaa selkeämpi ja vaikuttavampi kokonaisuus, ja samalla varmistetaan, että unionin TKI-panostukset kohdentuvat optimaalisesti EU:n keskeisiin prioriteetteihin eli kilpailukykyyn ja puolustuksen vahvistamiseen. Horisontti Eurooppa -ohjelma mahdollistaa myös kaksikäyttötutkimuksen rahoituksen, samalla kun puolustustutkimusta rahoitetaan kilpailukykyrahastosta.

(65) Suuri valiokunta kiinnittää huomiota talousvaliokunnan lausunnossa esitettyyn näkemyksen siitä, että Suomen kannassa pitää todeta selkeästi, että Tutkimus- ja innovaationeuvoston alkuvuonna 2026 julkaisemat strategiset TKI-valinnat ohjaavat Suomen kantoja ja vaikuttamistyötä EU:n tulevaa rahoituskehystä koskevissa neuvotteluissa.

(66) Tutkimussektorilla on tärkeä turvata tieteen vapaus ja tutkijoiden mahdollisuus valita tutkimusaiheensa itsenäisesti. Ne ovat tulevaisuuden innovaatioiden edellytys ja sivistysvaltion perusta. Tällä vahvistetaan myös tutkijaurien houkuttelevuutta Euroopassa. Innovaatioiden synty vaatii monialaista, pitkäjänteistä ja usein yllättävää tiedon kumuloitumista. Rahoitus- ja yhteistyökilpailussa menestyminen edellyttää kansalliselta tieteeltä ja tutkimukselta korkeaa tasoa, jonka saavuttamista puolestaan edesauttaa riittävä kansallinen rahoitus. Tutkimukseen, innovaatioihin ja koulutukseen panostaminen on tärkeää niin yliopistojen kuin ammattikorkeakoulujen näkökulmasta.

Kilpailukykyrahasto (U 74/2025 vp)

(67) Uusi kilpailukykyrahasto yhdistää useita nykykehysten ohjelmia, kuten Horisontti Eurooppa, InvestEU, Digitaalinen Eurooppa, CEF-digirahoitus, Euroopan puolustusrahasto, tuleva Euroopan puolustusteollisuusohjelma EDIP, Euroopan avaruusohjelma, LIFE-ohjelma, EU4Health -ohjelma, yhteisen kehysten alle ja kattaa kaikki rahoitusmuodot avustuksista pääomainstrumentteihin. Rahaston yleisenä tavoitteena olisi vahvistaa Euroopan kilpailukykyä, erityisesti strategisilla aloilla ja EU:lle kriittisissä teknologioissa koko rahoituksen elinkaaren ajan. Teollisuuspoliittisten tavoitteiden ohella se pyrkii vahvistamaan Euroopan puolustusta.

(68) Strategista kilpailukykyä tukevien ohjelmien yhdistäminen yhdeksi laajaksi kokonaisuudeksi voi parhaimmillaan tehostaa EU-rahoitusta, kun estetään EU varojen pirstaloituminen useisiin päällekkäisiin ohjelmiin. Samalla pitää huolehtia siitä, että rahoitus kohdennetaan strategisesti keskeisille aloille. Talousvaliokunnan tavoin suuri valiokunta painottaa kilpailukykyrahaston ja Horisontti Eurooppa -ohjelman tiivistä kytkemistä. Näin mahdollistetaan selkeämpi ja vai-

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

kuttavampi kokonaisuus, mahdollistetaan rahoitus aina tutkimusvaiheesta markkinoille pääsyyn asti ja ehkäistään innovaatioiden siirtymistä Euroopan ulkopuolelle.

(69) Suuri valiokunta toistaa aiemman kantansa, että tulevilla rahoituskehyskaudella tulee suunnata enemmän rahoitusta tutkimukseen, innovaatioihin ja osaamiseen EU:n kilpailukykyyn vahvistamiseksi (SuVL 11/2026 vp, SuVL 5/2024 vp, SuVL 6/2025 vp). Tutkimusten mukaan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanostukset sekä digitalouden investoinnit ovat osoittautuneet tehokkaimmiksi EU-rahoituksen käyttökohteiksi kasvun ja kilpailukykyyn kannalta.

(70) Suuri valiokunta pitää talousvaliokunnan tavoin erittäin tärkeänä, että kilpailukykyrahaston rahoituksen lähtökohtana ovat avoin kilpailu ja hankkeiden korkea laatu. Näin rahoitus tuottaa mahdollisimman paljon lisäarvoa ja houkuttelee myös yksityisiä investointeja. Talousvaliokunta korostaa myös, että EU:n globaalia kilpailukykyä ja talouden tuottavuutta voidaan parantaa kilpailukykyrahaston avulla vain, jos rahoitus kohdennetaan parhaille hankkeille.

(71) Erikoisvaliokuntien tavoin suuri valiokunta pitää hyvänä, että kilpailukykyrahaston tuella voidaan edistää investointeja tulevaisuuden kannalta keskeisiin murrosteknologioihin, kuten avaruusteknologiaan, tekoälyyn ja kvanttitekologiaan. Murrosteknologioita tulisi kehittää EU:ssa entistä strategisemmin niiden koko potentiaalin hyödyntämiseksi datavetoisen talouden kehityksessä. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että jatkoneuvotteluissa muiden murrosteknologioiden ohella korostetaan bioteknologioiden ja terveysteknologioiden keskeistä merkitystä EU:n kilpailukykyyn ja talouden tuottavuuden mahdollistajina. Suuri valiokunta korostaa, että monilla murrosteknologioilla on myös turvallisuuspoliittista merkitystä (SuVL 11/2025 vp, SuVL 3/2024 vp, SuVL 6/2025 vp). Kehittyneen bioteknologian ja terveysteknologian avulla voidaan myös vähentää EU:n ulkoisia riippuvuuksia sekä vahvistaa huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta unionin alueella.

(72) Suuri valiokunta tukee talousvaliokunnan ja asiantuntijoiden tavoin uutta EU Tech Front-runners -instrumenttia, joka perustuu suomalaiseen veturimalliin. Ehdotettu malli avaa pk-yrityksille, startupyrityksille ja kasvuyrityksille mahdollisuuksia toimia osana suurempaa ekosysteemiä ja saada toiminnalleen rahoitusta kilpailukykyrahastosta.

(73) Suomen ennakkoaiikuttamistavoitteiden mukaisesti tulevassa rahoituskehyskaudella panostetaan puolustuksen ja kriisivarautumisen rahoitukseen. Suuri valiokunta toistaa näkemyksensä, että Euroopan puolustuskykyyn vahvistaminen on tulevilla rahoituskehyskaudella aivan keskeinen tehtävä (SuVL 11/2025 vp, SuVL 6/2025 vp). Euroopan kilpailukykyrahasto kokoaa yhteen muun muassa Euroopan puolustusrahaston, puolustusteollisuusohjelman, puolustusinnovaatio-ohjelman ja kriittisiin raaka-aineisiin liittyvät toimet. Kilpailukykyrahastosta rahoitettaisiin erityisesti projekteja, jotka pyrkivät vahvistamaan Euroopan puolustusteollista ja teknologista pohjaa. Puolustuksen ja eurooppalaisen puolustusteollisuuden ja siten EU:n oman teknologisen suvereniteetin vahvistamisessa on edettävä nopeasti erityisesti Venäjän muodostamaan pitkäaikaiseen uhkaan vastaamiseksi. Samalla on huolehdittava, että yhteisten suorituskykyjen kehittäminen ja rakentaminen perustuu jäsenvaltioiden asevoimien suorituskykytarpeisiin.

(74) Suuri valiokunta kannattaa talousvaliokunnan tavoin avaruuteen liittyvien kyvykkyyksien kokoamista samaan politiikkaikkunaan resilienssin, turvallisuuden ja puolustuksen kehittämisen

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

kanssa. Talousvaliokunta pitää erityisen tärkeänä, että myös pk-yritykset sekä startup- ja kasvu-yritykset voivat hyödyntää kilpailukykyrahastoa puolustusteollisuutta ja kaksikäyttöteknologioiden kehittämistä koskevilla hankkeilla. Suuri valiokunta pitää talousvaliokunnan tavoin tärkeänä, että Suomi tekee vahvaa vaikuttamistyötä eri foorumeilla puolustusmarkkinoiden avaamiseksi ja puolustusalan sisämarkkinoiden vahvistamiseksi.

(75) Kilpailukykyrahaston toimin on tarkoitus edistää myös energiatehokkuutta, uusiutuvien energialähteiden integrointia, energian varastointia ja digitalisaatiota nykyisen LIFE-ohjelman tavoin. EU:n tulee olla vahva kansainvälisessä kilpailussa puhtaan siirtymän investoinneista ilman, että sisämarkkinoiden toimivuus heikentyy. Maa- ja metsätalous ovat energiaintensiivisiä sektoreita. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä kohdentaa rahoitusta myös maa- ja metsätalouden energiatehokkuutta edistävälle investoinnille, kuten uusiutuvan energian tuotantoon, energian varastointiin ja tuotantoprosessien tehostamiseen. Kilpailukykyrahastolla vahvistetaan ja edelleen kehitetään myös EU:n globaalia johtajuutta kierto- ja biotaloudessa sekä biopohjaisissa ratkaisuissa. Biotalous on Suomelle tärkeä kansantalouden osa. Asiantuntijakuulemisessa nostettiin esille myös bioteknologia Suomen kannalta tärkeänä murrosteknologiana. Maa- ja metsätalousvaliokunta on lisäksi nostanut lausunnossaan esille eurooppalaisen valkuaistuotannon rakentamisen osana kilpailukykyä ja kestävyystavoitteita kuin myös kriisinsietokykyä ja strategista autonomiaa.

(76) Suuri valiokunta yhtyy talousvaliokunnan näkemykseen, että Suomen tulee aktiivisesti pyrkiä huolehtimaan siitä, että komission ehdotuksen tavoitteet toteutetaan laatuun ja avoimeen kilpailuun perustuvien keinoin ja että rahoitus jakautuu eri politiikkaikkunoihin ja politiikkaikkunoiden sisällä tavalla, joka edistää optimaalisesti EU:n kilpailukykyä ja talouden tuottavuutta. Samoin suuri valiokunta kiinnittää huomiota maa- ja metsätalousvaliokunnan tavoin komission laajaan ja osin epätarkkaan ehdotukseen säädösvallan ja täytäntöönpanovallan siirrosta. Jatkovalmisteluissa tulee kiinnittää huomiota komissiolle ehdotetun säädösvallan ja täytäntöönpanovalan siirron tarkoituksenmukaisuuteen, laajuuteen ja oikeasuhtaisuuteen.

Lopuksi

(77) Suuri valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto pitää eduskunnan hyvin tietoisena neuvotteluiden etenemisestä ja tuo tarvittavat jatkokirjelmät eduskunnan käsiteltäväksi hyvissä ajoin siten, että eduskunnalla on tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa Suomen neuvottelukantoihin.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Suuri valiokunta ilmoittaa,

että valtioneuvosto ottaa edellä esitetyn huomioon.

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

Helsingissä 13.3.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Saara-Sofia Sirén kok

1. varapuheenjohtaja Laura Huhtasaari ps

2. varapuheenjohtaja Miapetra Kumpula-Natri sd

jäsen Sanna Antikainen ps

jäsen Juho Eerola ps

jäsen Ville Kaunisto kok

jäsen Teemu Keskisarja ps

jäsen Kimmo Kiljunen sd

jäsen Mai Kivelä vas

jäsen Jani Kokko sd

jäsen Terhi Koulumies kok

jäsen Helena Marttila sd

jäsen Jouni Ovaska kesk

jäsen Susanne Päivärinta kok

jäsen Onni Rostila ps

jäsen Arto Satonen kok

jäsen Sari Tanus kd

jäsen Eerikki Viljanen kesk

varajäsen Inka Hopsu vihr

varajäsen Aleksi Jäntti kok

varajäsen Pia Lohikoski vas

varajäsen Jani Mäkelä ps

varajäsen Anders Norrback r

varajäsen Martin Paasi kok (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kirsi Pimiä

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp
Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Keskustan valiokuntaryhmä tuo valiokunnan lausuntoa täydentäen ja painokkaammin esille näkemyksensä Suomen alueiden kannalta keskeisistä kysymyksistä koskien rahoituskehysneuvotteluja.

Suomen tulee rahoituskehysneuvotteluissa edistää voimakkaasti ratkaisuja, jotka turvaavat NSPA-rahoituksen ja harvan asutuksen perusteet, huomioivat itärajan erityisolosuhteet, säilyttävät koheesiorahoituksen tason, vahvistavat maakuntien asemaa NRP-valmistelussa, takaavat Interreg-yhteistyön jatkuvuuden ja mahdollistavat pitkäjänteisen aluelähtöisen aluekehittämisen, joka tukee koko maan elinvoimaa, kilpailukykyä ja turvallisuutta tulevilla ohjelmakaudella.

Suomen tulevaa EU-rahoituskautta koskevissa neuvotteluissa on välttämätöntä turvata alueellisen tasapainon, kilpailukyyn ja kokonaisturvallisuuden edellytykset. Komission ehdotus yhdestä kansallisesta ja alueellisesta kumppanuussuunnitelmasta (NRPP) muuttaisi merkittävästi koheesiopolitiikan toimeenpanoa ja asettaisi uusia vaatimuksia alueellisen osaamisen hyödyntämiselle. Se avaisi uuden keinon harjoittaa alueita eriarvoistavaa keskittämispolitiikkaa, jota Suomi vähiten tarvitsee. Siksi maakuntien vahva osallistuminen valmisteluun on turvattava, jotta kumppanuusperiaate toteutuisi ja suunnitelmien vaikutukset olisivat aidosti aluelähtöisiä. Nykyinen valmistelu on liian valtiojohtoista eikä alueita ei ole haluttu kytkeä mukaan riittävän ajoissa, mikä heikentää työn vaikuttavuutta ja toteuttamista.

Keskustan valiokuntaryhmä korostaa, että Suomen tulee neuvotteluissa puolustaa lujasti pohjoisten harvaan asuttujen alueiden asemaa ja niille kuuluvaa NSPA-erityisrahoitusta, joka perustuu Suomen EU-liittymissopimukseen. Päätyvällä rahoituskaudella harvan asutuksen kriteerit ovat tuottaneet noin kaksi kolmasosaa Suomen koheesiorahoituksen kokonaissaannosta. Lisäksi NSPA-alueiden pysyvät rakenteelliset haitat, kuten pitkät etäisyydet, harva asutus, kylmä ilmasto ja heikompi taloudellinen kantokyky, edellyttävät niiden erillistä huomiointia rahanjaossa myös jatkossa. Myös EU-komission esityksessä korostetaan kohdennetun rahoituksen mahdollisuutta juuri näille alueille. Kysymys on paitsi alueiden elinvoimasta, niin myös Suomen kokonaissaannon ja tasapainoisen alueellisen kehityksen turvaamisesta.

Venäjän hyökkäyssodan seuraukset ovat lisänneet merkittävästi itäisten raja-alueiden sosioekonomisia haasteita, elinkeinorakenteen murrosta ja turvallisuuspaineita. Tästä syystä Suomen tulee varmistaa sisäasioiden rahastoista rahoitus, joka on joustavaa ja aidosti raja-alueiden elinvoimaa tukevaa. Itärajat olisi määriteltävä NUTS3-tasolla, jotta tuki kohdistuisi niille alueille, joilla vaikutukset ovat suurimmat. EU-komission esittämää NUTS2-rajausta ei tule hyväksyä, koska se heikentäisi rahoituksen kohdentumista todellisille ulkoraja-alueille.

Emme yhdy hallituksen näkemykseen, jonka mukaan koheesiorahoituksen vähentäminen olisi Suomen hyväksyttävissä. Alueelliset kehityserot eivät ole pienentyneet, vaan ovat edelleen merkittäviä sekä Suomessa että koko EU:ssa. Vertailu budjettitasoista on puutteellinen, koska siinä ei huomioida RRF-rahoituksen mittavaa vaikutusta nykykauden kokonaisuuteen. Koheesiopoliti-

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp
Eriävä mielipide 1

kan välineet ovat keskeisiä sisämarkkinoiden toimivuuden ja alueellisen tasa-arvon varmistamisessa, eikä niille ole kansallista korvaavaa rahoitusinstrumenttia. Leikkaukset kohdistuisivat suoraan Suomen kykyyn tukea TKI-toimintaa, tuottavuus- ja osaamisinvestointeja sekä alueiden pitkäjänteistä kehittämistä.

Rahoituksen painopisteitä ei tule siirtää siten, että puolustuksen vahvistaminen tapahtuu innovaatio-, osaamis- ja kehitysinvestointien kustannuksella. Myös tulosperusteisten mallien käyttö on perusteltua vain, jos alueet ovat mukana asettamassa tavoitteet ja mittarit, jotta ne heijastavat alueellista todellisuutta. Samalla on tärkeää, ettei NRP-suunnitelman ei-korvamerkitty osuus hajoa liian moneen tarpeeseen, vaan siitä kohdennetaan mahdollisimman suuri osa talouskasvun, osaamisen ja kilpailukykyyn vahvistamiseen.

Interreg-ohjelmien jatkuminen jaetulla hallintomallilla olisi erittäin tärkeää. Kansainvälinen yhteistyö erityisesti arktisella ja Itämeren alueella sekä EU:n itäisellä ulkorajalla ovat strategisesti merkittäviä. Suomen hyvä menestys Interregissä on perustunut kansalliseen vastinrahoitukseen, joka tulee turvata jatkossakin. Vastinrahoitus on mahdollistanut suomalaisille toimijoille jopa laskennallista saantoa suuremman hyödyn.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta lausuntonaan ilmoittaa, että se edellyttää valtioneuvoston vaikuttavan tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen edellä kuvatulla tavalla.

Helsingissä 13.03.2026

Jouni Ovaska kesk
Eerikki Viljanen kesk
Mika Riipi kesk

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp
Eriävä mielipide 2

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Valiokunnan lausunnossa ei mainita sukupuolten tasa-arvoon, sosiaaliseen kehitykseen ja vähiten kehittyneiden maiden tukemiseen suunnattavan rahoituksen tavoitteita (markers). Ilman seurantamittareita jäsenmaiden on vaikea seurata rahoituksen kohdentamista toivotulla tavalla ja vaatia komissiota vastuuseen varojen käytöstä yhteisesti sovitulla tavalla. Vastuullista rahankäyttöä ja läpileikkaavasti sukupuolten tasa-arvoa edistävän Suomen tulisi edellyttää, että Globaali Eurooppa -väline sisältää jatkossakin EU:n kehitysrahoituksen seurantamittarit.

Komission ehdotuksessa kehitysrahoituksen (ODA) osuus laskisi nykyisen rahoituskehityksen 93 prosentista 90 prosenttiin. Lisäksi Euroopan komissio säilyttää mahdollisuuden muuttaa tätä edelleen delegoitujen säädösten menettelyn mukaisesti, jolloin tulevaisuudessa kehitysrahoitusta voitaisiin ohjata muihin kuin ODA-tarkoituksiin ohi unionin budjetin säätäjien harkinnan. Koska raha, jota käytetään muuhun, kuin OECD:n piirissä määritettyihin tavoitteisiin, ei ole enää virallista kehitysrahoitusta, johtaisi tämä jousto virallisen kehitysrahoituksen laskuun entisestään.

Virallisen kehitysrahoituksen uudelleenkohdentaminen heikentää kumppanimaiden luottamusta ja EU:n uskottavuutta kestäväen kehityksen toimijana ja vie jäsenvaltiot kauemmas 0,7 prosentin BKT-sitoumuksensa saavuttamisesta kehitysrahoituksen osalta. Suomen tulisi edellyttää virallisen kehitysrahoituksen tason säilyttämistä 93 prosentissa sen lisäksi, miten lausunnossa edellytetään budjettivallan säilyttämistä jäsenvaltioilla ja Euroopan parlamentilla komission delegointivallan sijaan.

Komission esityksessä esitetään globaalirahoituksen ehdollistamista unionin poliittisille tavoitteille nk. takaisinottosopimuksien keskeyttämislausekkeiden kautta. Maahanmuuttoon liittyvien toimien tulisi perustua kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja ihmisoikeuksien periaatteisiin sekä olla sopusoinnussa kumppanimaiden prioriteettien ja kehitysstrategioiden kanssa. Tällaisissa toimissa on kunnioitettava maahanmuuttajien ja kotiseudultaan siirtymään joutuneiden oikeuksia ja ihmisarvoa sekä painotettava suojelun vahvistamista, turvallisten ja laillisten maahanmuuttoreittien laajentamista, mukaan lukien työvoiman liikkuvuus, sekä pakkomuuttajien ja heidän vastaanottavien yhteisöjensä tarpeiden huomioon ottamista. Unionin maahanmuuttopolitiikkaa ja kehitysyhteistyötä ei tule altistaa ehdolliseksi unionin yksipuolisille poliittisille tavoitteille. Suomen tulisi vastustaa takaisinottosopimuksien keskeyttämislausekkeiden sisällyttämistä monivuotiseen rahoituskehitykseen.

Muilta osin yhdyimme suuren valiokunnan lausuntoon.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että lausuntonaan suuri valiokunta ilmoittaa, että valtioneuvosto ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp
Eriävä mielipide 2

Helsingissä 13.03.2026

Inka Hopsu vihr

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp
Eriävä mielipide 3

Eriävä mielipide 3

Perustelut

EU:n monivuotinen rahoituskehys on merkittävä unionin toimintaa ja rahankäyttöä ohjaava päätös. E-kirjeessä (E 73/2025 vp) sekä monivuotiseen rahoituskehykseen liittyvissä U-kirjelmissä (U 51/2025 vp, U 61/2025 vp, U 62/2025 vp, U 69/2025 vp, U 70/2025 vp, U 71/2025 vp, U 73/2025 vp ja U 74/2025 vp) linjataan Suomen kantoja ja asetetaan prioriteetteja tulevasta monivuotisesta rahoituskehyksestä 2028-2034 käytäviin neuvotteluihin.

Rahoituskehystä koskevassa komission tiedonannossa esitetään keskeiset poliittiset tavoitteet ja periaatteet, sekä esitellään poliittisiin painopisteisiin perustuvaa uutta talousarviorakennetta, rahoituskehykseen sisältyvää joustavuutta sekä rahoituskehykseen varattuja määriä ja kehyksen rahoittamiseksi tarvittavia tuloja eli omia varoja.

Valtioneuvoston kannassa todetaan, että komission ehdottama rahoituskehyksen kokonaistaso on liian korkea. Valtioneuvosto osaltaan pitää välttämättömänä EU-rahoituksen painopisteiden priorisointia ja toteaa, että on löydettävä kokonaisuus, joka mahdollistaisi Suomelle keskeiset painotukset, kuten puolustuksen ja kilpailukyyn vahvistamisen ja turvaisi Suomen merkittävimpiä saantoja. Kuitenkaan valtioneuvosto ei esitä, mistä kohteista tulisi karsia.

Valtioneuvoston kanta on ristiriitainen. Samalla moititaan liian korkeaa menotasoa, esitetään uusia prioriteetteja, halutaan varmistaa Suomen saanto eikä kuitenkaan esitetä karsittavia menokohteita. Kaikki Suomen tavoitteet eivät voi toteutua yhtä aikaa. Myös suuren valiokunnan lausunnossa korostuu Suomen saantojen maksimointi ja maksutaakan minimointi. Tämä oman kansallisen hyödyn maksimointi on osittain ristiriidassa koko Euroopan unionin ajatuksen kanssa. Eurooppalaisten maiden liittona EU:n on tarkoitus vastata rajat ylittäviin ongelmiin ja haasteisiin eurooppalaisen yhteistyön ja solidaarisuuden voimin.

Tosiasiassa budjetin kokoa ei voi pitää ylimitoitettuna vaan pikemmin niukkana suhteessa Euroopalta tässä ajassa tarvittaviin yhteisiin ponnistuksiin. Elämme globaalien monikriisien aikaa, jolloin Euroopan on yhdessä toimittava niihin vastaamiseksi. Niukka budjetti rajoittaa EU:n kyvykkyyttä panostaa muun muassa omaan puolustukseen, sosiaaliseen kestävyyteen ja ilmastoinvestointeihin. Euroopassa vallitsee merkittävä investointivaje. Euroopan keskuspankin entisen pääjohtajan Mario Draghin raportin mukaan EU:n on lisättävä investointejaan noin 800 miljardilla eurolla vuosittain pysyäkseen kilpailukykyisenä suhteessa Yhdysvaltoihin ja Kiinaan. Ilman uskottavaa rahoitusta EU:n kyky vastata vallitseviin haasteisiin on hyvin rajallinen. Erityisesti vähähiilistämiseen ja puhtaaseen siirtymään kohdistettu rahoitus on riittämätön suhteessa vihreisiin investointitarpeisiin.

Vasemmistoliiton mielestä rahoituskehyksen on oltava laadultaan ja volyymiltaan sellainen, että se mahdollistaa EU:n vihreän siirtymän politiikkaa ja strategisia investointeja, varsinkin kun jäsenmaiden kyky tehdä näitä investointeja on rajallinen. Myös vahvan tuen jatkaminen Ukrainalle on tärkeää. Omien varojen, eli unionin omien tulojen hankkimisen, kehittäminen on keino kas-

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp

Eriävä mielipide 3

vattaa EU-budjettia uusiin haasteisiin vastaamiseksi ilman, että jäsenmaksuosuudet kasvavat. Näiden seikkojen valossa Suomen kanta omien varojen kehittämiseen on tarpeettoman nihkeä.

Valtioneuvoston suhtautuminen erilaisiin rahoitusratkaisuihin on myös ristiriitainen. Yhtäältä se ottaa vastustavan kannan kriisimekanismiin ja Catalyst Europe-ohjelmaan. Toisaalta se on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille mitä tulee puolustuspanostuksiin. Suomen tulisi tukea omien varojen järjestelmän kehittämistä aktiivisesti. Vasemmistoliiton mielestä ylipäätään EU-budjettiin ja omiin varoihin tulisi suhtautua EU:ja jäsenvaltioiden strategista autonomiaa ja kilpailukykyä lisäävänä välineenä, ei vain tulonjakokysymyksenä maiden välillä. Valtioneuvoston kantaa määrittää oman kansallisen edun maksimointi, mikä on ristiriidassa eurooppalaisen yhteistyön ja solidaarisuuden kanssa. Euroopan unionilla monen maan liittona on huomattavasti paremmat mahdollisuudet toimia globaalien jännitteiden ja ekokriisin keskellä kuin yhdellä maalla yksinään.

Komissio esittää tuntuvia lisäyksiä sivistysalojen kannalta keskeisiin rahoitusohjelmiin: Horisontti Eurooppa -ohjelmaan, Erasmus+-ohjelmaan ja uuteen AgoraEU-ohjelmaan. Suomen kannalta on, että nämä ohjelmat ovat Euroopalle keskeinen kilpailuetu osaajien houkuttelussa ja kilpailukyvyyn kasvattamisessa ja Suomi toivoo olevansa nettosaaja näissä ohjelmissa. Tämä toive on kuitenkin ristiriidassa sen kanssa, että Suomi pitää komission ehdotusta koko rahoituskehityksen koosta liian suurena.

Vasemmistoliitto yhtyy Suomen kantaan tukea tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohoiduksen määrän kasvattamista. Tutkimussektorilla on tärkeää turvata tieteen vapaus ja tutkijoiden mahdollisuus valita tutkimusaiheensa itsenäisesti. Nämä ovat tulevaisuuden innovaatioiden edellytys ja sivistysvaltion perusta.

Suuren valiokunnan lausunnossa korostetaan, että Suomen riittävä saanto on varmistettava erityisesti siksi, että Suomi on EU:n itäinen ulkorajavaltio. Eri jäsenmaihiin kohdistuu kuitenkin erilaisia riskejä ja EU:n toiminnan kannalta olisi tärkeää ottaa nämä eri maihin kohdistuvat riskit huomioon. Esimerkiksi jos Suomen erityisasema rajavaltiona huomioidaan Suomelle jaettavissa tuis- sa, olisi samalla tavalla perusteltua tukea niitä maita, jotka ovat maantieteellisen sijaintinsa takia enemmän riskialttiita ilmastokriisin aiheuttamille luonnonkatastrofeille, kuten metsäpaloille. Tämän tulisi vastaavasti näkyä Unionin pelastuspalvelumekanismin resursseissa.

Mielestämme Suomen kannassa tulisi neuvotteluprioriteettien joukkoon nostaa myös kestävän kehityksen, vihreän siirtymän, luontotavoitteiden, eläinten oikeuksien ja ilmastoneutraaliuden edistäminen. EU:n on lisäksi kannettava globaali vastuunsa. Myös sosiaalisen ulottuvuuden vahvistaminen, kuten työllisyyden, kohtuuhintaisen asumisen, oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, perusoikeuksien edistäminen ja tukeminen on tärkeää. Taloudellisen ja sosiaalisen epätasa-arvon vähentäminen parantaisi myös sosiaalista koheesiota ja yhteenkuuluvuuden tunnetta Euroopassa. Tämä vahvistaisi eurooppalaisia yhteiskuntia suojautumaan paremmin ulkopuolisten toimijoiden poliittiselta vaikuttamiselta, ja hillitsemään äärioikeistolaisuuden kasvua.

Vasemmistoliitto katsoo, että työelämän ja sosiaalisen ulottuvuuden rahoitukselle tulisi osoittaa selkeä ja riittävä korvamerkitty osuus rahoituskehityksessä. Suomen hallituksen leikkaukset ovat osuneet tuntuvasti mm. erilaisten työelämää ja tasa-arvoa edistävien järjestöjen rahoitukseen. ESR-varoin on pystytty korvaamaan joiltain osin tätä leikattua rahoitusta järjestöjenkin osalta.

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2026 vp
Eriävä mielipide 3

On tärkeää, että työttömyyden, osaamisvajeen, työvoimapulan ja köyhyyden torjuntaan osoitetaan myös riittävästi rahoitusta, jotta päästään konkreettisiin tuloksiin. NRP-suunnitelmiin sisältyvä 14 prosentin korvamerkitty osuus on riittämätön takaamaan työelämän ja sosiaalisen osallisuuden. ESR-osuuden tulisi olla huomattavasti suurempi. Rahoituskehysten kytkeminen oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen on kannatettavaa. Lisäksi EU:n varojen ja julkisen rahoituksen saamiseksi vastaanottavilta toimijoilta tulisi edellyttää oikeudenmukaista palkkausta ja asiallisia työehtoja.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtioneuvosto ottaa edellä esitetyn huomioon.

Helsingissä 13.03.2026

Mai Kivelä vas
Pia Lohikoski vas